19/09/2022

Ο Προκόπης Παυλόπουλος για τον Νίκο Καπετανίδη: «Ένα σύμβολο της Γενοκτονίας του Ελληνισμού του Πόντου»

/ Γνώμες

Μιλώντας στην εκδήλωση παρουσίασης του βιβλίου «Η Δύση του Ποντιακού Ελληνισμού από την πένα του Νίκου Καπετανίδη», που οργάνωσε ο Σύλλογος Δράσης «Νίκος Καπετανίδης», ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Προκόπιος Παυλόπουλος τόνισε, μεταξύ άλλων, και τα εξής:

«Τα λόγια είναι φτωχά και η «κλεψύδρα» του χρόνου που μου αναλογεί αδειάζει «αμείλικτα» για να περιγράψω σε αυτή την, κατ' ανάγκην πολύ σύντομη, ομιλία μου την «επική», κυριολεκτικώς, πορεία του **Νίκου Καπετανίδη**, μιας από τις πιο εμβληματικές – από πλευράς αγώνων και όχι μόνο – μορφές του Ελληνισμού του

Πόντου. Αρκούμαι, επομένως, στις λίγες σκέψεις που ακολουθούν και που, όπως πιστεύω, μπορούν να συνοψισθούν στα εξής: Η Θυσία και το Μαρτύριο του **Νίκου Καπετανίδη,** εκείνο το πρωϊνό της 21ης Σεπτεμβρίου 1921, συνιστούν, πέραν των άλλων, και ένα από τα πιο σημαντικά, συγχρόνως δε και αμάχητα, τεκμήρια της Γενοκτονίας του Ελληνισμού του Πόντου και της συνακόλουθης τουρκικής βαρβαρότητας. Στο σημείο δε τούτο οφείλω να τονίσω, ευθύς εξ αρχής, και ότι η Γενοκτονία του Ελληνισμού του Πόντου αναγνωρίσθηκε θεσμικώς, το 1994 με τις διατάξεις του ν. 2193/1994, ενώ το 1998 η Βουλή των Ελλήνων ανακήρυξε, ομοφώνως, την 19η Μαίου εκάστου έτους ως *«Ημέρα Μνήμης για την Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου».* Επέκεινα, κάθε αμφισβήτησή της, και ιδίως όταν προέρχεται από Έλληνες, συνιστά μέγιστη προσβολή και αδιανόητη ύβρη εις βάρος της ίδιας της Ιστορίας του Έθνους των Ελλήνων.

Ι. Η διαδρομή του **Νίκου Καπετανίδη** ως την αγχόνη του Μαρτυρίου του
Όπως καθίσταται προφανές και με βάση τα προεκτεθέντα, δεν μπορώ να διεξέλθω εκτενώς την όλη, πολυκύμαντη, ζωή του **Νίκου Καπετανίδη.** Γι’ αυτό περιορίζομαι να «φωτίσω», όσο γίνεται περισσότερο, εκείνη μόνο την πτυχή του βίου του, η οποία αναδεικνύει τον *«Δημοσιογράφο»* που ως και σήμερα «παραδίδει μαθήματα» Ελευθερίας του Τύπου και που με την θυσία του ξεπέρασε τ’ ανθρώπινα όρια του θάρρους κατά την υπεράσπιση των **Δικαίων του Ελληνισμού του Πόντου.**

Α. Ο **Νίκος Καπετανίδης** γεννήθηκε στην Ριζούντα, παραλιακή κωμόπολη ανατολικά της Τραπεζούντας, τον Νοέμβριο του 1889. Από το 1901 ως το 1907 μαθήτευσε στο ιστορικό «Φροντιστήριο» της Τραπεζούντας και από τότε, μαζί με άλλους φωτισμένους συμμαθητές του, έδειξε την κλίση του στην λογοτεχνία αλλά και στον δημόσιο λόγο, ιδίως σε ό,τι αφορά την ιστορία του Ελληνισμού του Πόντου. Μετά το τέλος των σπουδών του μάλιστα, και ενώ είχε αρχίσει, για βιοποριστικούς καθαρώς λόγους, να εργάζεται, από το 1910, στην « *Τράπεζα Αφών Φωστηρόπουλου»* – ασχολούμενος ενεργώς με τον συνδικαλισμό και τα εργατικά δικαιώματα – μαζί με τον φίλο του από το «Φροντιστήριο» Φίλωνα Κτενίδη εκδίδουν το δεκαπενθήμερο φιλολογικό και λαογραφικό περιοδικό «Επιθεώρησις».

Παραλλήλως συνεργάζεται και με άλλα φιλολογικά περιοδικά, ενώ το 1912 εκδίδει την μία – και, δυστυχώς, μόνη – σειρά «Διηγημάτων», υπογράφοντάς την με το ψευδώνυμο *«Σπύρος Φωτεινός».* Επιστρατεύθηκε, υποχρεωτικώς μαζί με όλους τους άνδρες, στον τουρκικό στρατό κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και μετά από πολλές περιπέτειες λιποτάκτησε, τον Σεπτέμβριο του 1914, για να επιστρέψει, μέσα από μεγάλες κακουχίες, στην Τραπεζούντα όπου και παρέμεινε ως τον

Απρίλιο του 1916.

Β. Όταν, το 1916, ο Ρωσικός στρατός μπήκε ως «απελευθερωτής» στην Τραπεζούντα ο **Νίκος Καπετανίδης,** αξιοποιώντας τον «αέρα Ελευθερίας» στον Ανατολικό Πόντο, εκδίδει την εβδομαδιαία εφημερίδα *«Σάλπιγγα».* Στα φύλλα της – όπως προκύπτει από μαρτυρίες, αφού δεν διασώθηκαν αντίτυπά τους – ο **Νίκος Καπετανίδης** θα γράψει «πύρινα» άρθρα όχι μόνο για την Ανεξαρτησία του Πόντου και του Ελληνισμού του Πόντου, αλλά και για το «ακριβό όραμα» της τελικής Ένωσης με την Ελλάδα, την *«Μητέρα Πατρίδα».*

Οι ελπίδες όμως κράτησαν μόλις δύο χρόνια, αφού την 10η Φεβρουαρίου 1918 οι Ρώσοι αποσύρθηκαν από την Τραπεζούντα και επέστρεψε, ως εκ νέου κατακτητής και περισσότερο αδίστακτος, ο τουρκικός στρατός. Οι Νεότουρκοι έδειξαν αμέσως το βάρβαρο πρόσωπό τους. Όταν ξεκίνησαν, μ’ εντολή του Υπουργού Εσωτερικών, «περιβόητου» Ταλαάτ Πασά – του μετέπειτα «σφαγέα» του Ελληνισμού του Πόντου – ανακρίσεις για τυχόν αντιτουρκική δράση και αποσχιστικές τάσεις εκ μέρους Ελλήνων, μεταξύ των πρώτων στόχων τους ήταν και η «Σάλπιγγα». Την οποία ο **Νίκος Καπετανίδης** αναγκάσθηκε να «κλείσει», μιας και δεν μπορούσε να συνεχίσει μέσα από τις σελίδες της τον ανένδοτο αγώνα του υπέρ του **Ελληνισμού του Πόντου.**

ΙΙ. Ο Νίκος Καπετανίδης στον ανήφορο του «Γολγοθά» του
Από τότε αρχίζει ουσιαστικώς και ο «Γολγοθάς» του **Νίκου Καπετανίδη,** ως την αγχόνη.
Α. Την 27η Οκτωβρίου 1918 ο Νίκος Καπετανίδης, με την συνδρομή του αδελφού του Κωνσταντίνου – που διετέλεσε και οικονομικός της διευθυντής – εξέδωσε στην Τραπεζούντα την «Εποχή». Ήταν, σχεδόν, μια ημερήσια εφημερίδα, αφού κυκλοφορούσε τρεις έως τέσσερις φορές την εβδομάδα, με ανταποκρίσεις από πολλές άλλες «εστίες» του Ελληνισμού του Πόντου. Υπόδειγμα Ελευθερίας του Τύπου – αντίθετα με άλλες «συμβιβασμένες» εφημερίδες – η «Εποχή» αναδεικνύεται στην πιο έγκυρη και ανεξάρτητη εφημερίδα του Ελληνισμού του Πόντου. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην «Εποχή» υπήρχε ειδική στήλη με τον τίτλο *«Ελληνικόν Μαρτυρολόγιον του Πόντου»*. Παραλλήλως δε η ύλη της εκτεινόταν και σε πολλά άλλα θέματα κοινωνικού περιεχομένου, με «κορωνίδα» την ύλη για την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, κατά τα πρότυπα που υιοθέτησαν ο **Γληνός** και ο **Δελμούζος.**

Β. Από τον Μάρτιο του 1920 ξεκινά ο αδίστακτος και απροκάλυπτος διωγμός των Νεότουρκων και κατά του **Νίκου Καπετανίδη.** Την 5η Μαρτίου 1921 διέκοψε βιαίως, μ’ εντολή των τουρκικών αρχών, την κυκλοφορία της η «Εποχή». Πέντε ημέρες αργότερα, ο Νίκος Καπετανίδης συλλαμβάνεται και μαζί με πολλούς

άλλους πνευματικούς ανθρώπους του Ελληνισμού του Πόντου μεταφέρεται αρχικώς στις φυλακές της Τραπεζούντας και, μετά δύο μήνες, στο «κολαστήριο» των φυλακών της Αμάσειας. Κατά την δίκη του ο **Νίκος Καπετανίδης** προσέφερε στην Ιστορία ένα πραγματικό παράδειγμα ανδρείας και ηρωϊσμού, αφού υπερασπίσθηκε ως το τέλος τις ιδέες του μολονότι γνώριζε ότι η απόφαση των «δικαστών» του ήταν προειλημμένη. Κορυφαία στην δίκη του ήταν η στιγμή της ομολογίας του ότι όχι μόνον υποστήριζε την Ανεξαρτησία του Πόντου αλλά, κατά βάθος, αυτό που οραματιζόταν, όπως προείπα, ήταν η ένωση του **Ελληνικού Πόντου** με την **«Μητέρα Πατρίδα»**, την **Ελλάδα.** Καταδικάσθηκε, με συνοπτικές διαδικασίες και με μια παρωδία δίκης, σε απαγχονισμό. Και την 21η Σεπτεμβρίου το πρωί «ανέβηκε», μαζί μ' εκείνους τους Έλληνες του Πόντου που καταδικάσθηκαν μαζί του, στην αγχόνη, απευθύνοντας στους δημίους του – πόση ομοιότητα, τηρουμένων των αναλογιών, με την στάση του Giordano Bruno, το 1600, όταν θανατωνόταν στην «πυρά» στο Campo dei Fiori της Ρώμης – την «ουρανομήκη» κραυγή: *«Ζήτω η Ελλάς»!*

Κάτω από αυτές τις συνθήκες αρχαίας τραγωδίας ο Ήρωας Νίκος Καπετανίδης πέρασε στην αιωνιότητα, αφήνοντας ανεξίτηλο το στίγμα της θυσίας του στο «Πάνθεο» των θυμάτων της βάρβαρης Γενοκτονίας του **Ελληνισμού του Πόντου.** Όμως εκτός από αυτό το στίγμα θυσίας, ο **Νίκος Καπετανίδης** κληροδότησε στον Ελληνισμό, ως άξιος Απόγονος Μεγάλων Προγόνων, και το παράδειγμά του.

Οφείλω να κλείσω την ομιλία μου αναφερόμενος στο τι σηματοδοτεί, φυσικά μεταξύ άλλων, το προαναφερόμενο παράδειγμα του **Νίκου Καπετανίδη**: Κάτι παραπάνω από τριάντα χρόνια μετά, στην Μαρτυρική Κύπρο και υπό τον εφιάλτη της αγγλικής αυτή την φορά αποικιοκρατικής θηριωδίας οι Ήρωες της **ΕΟΚΑ,** που αγωνίσθηκαν για την Ελευθερία και την Ανεξαρτησία της Μαρτυρικής Κύπρου, *«ανέβαιναν»* στην αγχόνη με την ίδια κραυγή υπέρ Πατρίδος και κατακτούσαν το δικό τους μερίδιο αιωνιότητας στα *«Φυλακισμένα Μνήματα».*

Διπλό λοιπόν το χρέος μας, ως Ελλήνων, σήμερα: Πρώτον, δεν ξεχνάμε, κατ' ουδένα τρόπο, την **Γενοκτονία του Ελληνισμού του Πόντου** και θ' αγωνιζόμαστε ως την τελική αναγνώρισή της διεθνώς. Και, δεύτερον, η Εθνεγερσία του 1821 συνεχίζεται ως την απελευθέρωση και της τελευταίας σπιθαμής γης της **Μαρτυρικής Κύπρου** από τον τουρκικό ζυγό και την εκδίωξη και του τελευταίου τούρκου στρατιώτη καθώς και του τελευταίου τούρκου εποίκου από το αιματοβαμμένο χώμα της.»